

Sygn. akt XII C 2625/13/3

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XII Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Hoffa

Protokolant: st. sekr. sąd. K. T.

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2014 r. , w P., na rozprawie

sprawy z powództwa: 1/ M. N. (1) /PESEL: (...)/ zam.

ul. (...), (...)-(...) N., 2/ K. G. /PESEL: (...)/ zam. ul. (...), (...)-(...) N.

przeciwko: 1/ S. N. /PESEL: (...)/ zam. (...), (...)-(...) D., 2/ M. N. (2) /PESEL: (...)/ zam. (...), (...)-(...) D.

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanego S. N., tytułem zachowków :

1/ na rzecz powoda M. N. (1) kwotę 13.000 zł /trzyście tysięcy złotych/,

2/ na rzecz powódki K. G. kwotę 13.000 zł /trzyście tysięcy złotych/,

z odsetkami ustawowymi od dnia 19 września 2014 r. do dnia zapłaty każdej z tych kwot.

II. Zasądza od pozwanego M. N. (2), tytułem zachowków :

1/ na rzecz powoda M. N. (1) kwotę 10.500 zł /dziesięć tysięcy pięćset złotych/,

2/ na rzecz powódki K. G. kwotę 21.000 zł /dwadzieścia jeden tysięcy złotych/,

z odsetkami ustawowymi od dnia 19 września 2014 r. do dnia zapłaty każdej z tych kwot.

III. W pozostałej części powództwo oddala

IV. Kosztami postępowania obciąża powodów w 66/100 części, a pozwanych w 34/100 części i z tego tytułu:

1/ nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa /Sądu Okręgowego w Poznaniu/

a/ od powoda M. N. (1) kwotę 4261 zł /cztery tysiące dwieście sześćdziesiąt jeden złotych/ z zasądzzonego roszczenia,

b/ od powódki K. G. kwotę 4261 zł /cztery tysiące dwieście sześćdziesiąt jeden złotych/ z zasądzzonego roszczenia,

c/ od pozwanego S. N. kwotę 2710,50 zł /dwa tysiące siedemset dziesięć złotych i pięćdziesiąt groszy/,

d/ od pozwanego M. N. (2) kwotę 2710,50 zł /dwa tysiące siedemset dziesięć złotych i pięćdziesiąt groszy/.

2/ zasądza od powoda M. N. (1) na rzecz:

a/ pozwanego S. N. kwotę 579 zł /pięćset siedemdziesiąt dziewięć złotych/.

b/ pozwanego M. N. (2) kwotę 579 zł /pięćset siedemdziesiąt dziewięć złotych/.

3/ zasądza od powódki K. G. na rzecz:

a/ pozwanego S. N. kwotę 579 zł /pięćset siedemdziesiąt dziewięć złotych/.

b/ pozwanego M. N. (2) kwotę 579 zł /pięćset siedemdziesiąt dziewięć złotych/.

/-/ E. H.

Sygn akt XII C 2625/13/3

UZASADNIENIE

Powód, M. N. (1) ostatecznie wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz kwoty 72.750 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 30 listopada 2010 r., a także zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych /k.314, 362, 364, 3812 i k.2/.

Powódka, K. G., ostatecznie wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jej rzecz kwoty 97.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 30 listopada 2010 r., a także o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jej rzecz kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych /k.314, 362, 364, 3812 i k.2 akt I C 6/11 Sądu Rejonowego w Ś. trwale dołączonych do sprawy głównej/.

Pozwani, S. N. i M. N. (2), kwestionując swą odpowiedzialność solidarną, wnieśli o oddalenie powództw i nie obciążanie ich kosztami sądowymi, oraz zwrot kosztów zastępstw procesowych według norm przepisanych /k.85v, 198 i 366/.

Pozwany S. N. podniósł ponadto, powołując się na treść art. 5 k.c. że zasądzenie od niego kwoty zachowków w pełnej ich wysokości byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i żądał ewentualnie obniżenia o połowę kwot zachowków zasądzonych od niego na rzecz wnuków

Obaj pozwani zgłosili zarzut potrącenia kwoty 32.000 zł /po 16.000 zł od każdego z powodów/ stanowiącej sumę roszczeń za bezumowne korzystanie z domu znajdującego się w N. przy ul. (...) /k.133/.

Pozwany M. N. (2) twierdził ponadto, że otrzymał od rodziców gospodarstwo rolne na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wobec czego darowizna nie powinna być uwzględniona przy naliczaniu zachowku /k.134/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 24 stycznia 2009 r. zmarła J. N. zamężna z pozwanym S. N..

Pozostawiła testament allograficzny z dnia 9 grudnia 2008 r. /k.138- kserokopia testamentu, k.3 i 4 w aktach sprawy (...) Sądu Rejonowego w Ś. o otwarciu i ogłoszenie testamentu J. N./.

Jako jedyne spadkobiercę wskazała męża S. N..

Wydzielenie wszystkich pozostałych członków rodziny i krewnych w ostatnim zdaniu testamentu nie jest prawnie skuteczne, bowiem nie wskazuje przyczyny, lub przyczyn wydzielenia.

Sąd Rejonowy w Ś. postanowieniem z dnia 14 czerwca 2010 r. wydanym w sprawie (...) ustalił, zgodnie z testamentem, że jedynym spadkobiercą J. N. jest jej mąż S. N..

Uczestniczący w postępowaniu spadkobiercy ustawowi nie kwestionowali testamentu, a postanowienie uprawomocniło się /dokumenty w w/w aktach

(...). Żaden ze spadkobierców ustawowych nie odrzucił spadku, ani nie zrzekł się dziedziczenia /bezsporne i wynikające z zapewnienia spadkowego/.

Spadkodawczyni pozostawiła dwoje dzieci: M. N. (2) /pozwany/ i E. N. /ojciec powodów/, który zmarł przed nią w 1996 r.

W dacie otwarcia spadku powódka była małoletnia /bezsporne/.

Gdyby spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu dziedziczyliby po niej z ustawy: mąż S. N. w 1/3 części, syn M. N. (2) w 1/3 części. a także wnukowie: M. N. (1) i K. N. (1) /obecnie G./ po 1/6 części.

W dacie otwarcia spadku S. N. i J. N., byli współwłaścicielami, na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej, nieruchomości położonej w N. przy ul. (...) obejmującej działkę o powierzchni 0,0528 ha zabudowaną domem tzw. bliźniakiem, garażem i pomieszczeniem gospodarczym /k.123- opis budynku ze zdjęciem na portalu (...), k.44-52- wydruk księgi wieczystej (...) z elektronicznego systemu ksiąg wieczystych/.

Bezsporne jest, że wartość nieruchomości wynosi obecnie 200.000 zł /k.367- zgodne oświadczenia stron/.

Wartość udziału spadkodawczyni wynosi połowę tej kwoty /art. 43§1 k.r.o/, czyli 100.000 zł /k.48- wpis prawa współwłasności/ ze względu na brak umowy majątkowej małżeńskiej wyłączającej, lub ograniczającej wspólność ustawową, ustanie tej współwłasności i brak orzeczenia o ustaleniu nierównych udziałów w majątku wspólnym /okoliczności bezsporne/.

Innych składników spadku strony nie wskazały.

Nie wskazały też żadnych długów spadkodawczyni.

Dnia 15 listopada 2000 r. Spadkodawczyni i S. N. zawarli ze swym synem M. N. (2) umowę w formie aktu notarialnego zgodnie z którą przenieśli na niego własność nieruchomości o łącznej powierzchni 27.58.74 ha położonych w D., oraz inwentarz martwy /z wyłączeniem jednego ciągnika/ i inwentarz żywy.

Oświadczyli, że grunt i inwentarz stanowią gospodarstwo rolne.

W dacie umowy oboje pobierali renty rolnicze przyznane S. N. decyzją KRUS z 13 listopada 1997 r., a J. N. decyzją KRUS z 30 stycznia 1996r./k.105- §3 umowy/. Żadne z nich nie pobierało emerytury rolniczej.

Zawartą umowę notariusz nazwał umową darowizny /k.103/, jednak w § 4 umowy powodowie oświadczyli, że przekazują synowi swoje gospodarstwo rolne „działając w sprawie zaopatrzenia rentowego należnego im na podstawie powołanych wyżej decyzji tj. w myśl przepisów ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników /tekst jednolity Dz. U nr. 7 poz.25 z 1998 r. po zaprzestaniu przez nich prowadzenia działalności rolniczej” /k.105/.

W § 7 i §8 M. N. (2) ustanowił na rzecz rodziców służebności osobiste min. służebność mieszkania i służebność polegająca na prawie użytkowania działki o powierzchni 0.80.00 ha /k.106- szczegółowy opis służebności/.

Oświadczenia dotyczące przekazanych M. N. (2) nieruchomości nie były w pełni zgodne ze stanem faktycznym.

W skład kompleksu przekazanych mu na własność gruntów wchodziła bowiem działka oznaczona numerem (...) na której w 1987 r. zostało udokumentowane złożo (...) w formie „Karty rejestracyjnej złoża piasków (...) dla potrzeb drogownictwa”. Która została opracowana w Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych w P. i zatwierdzona decyzją Urzędu Wojewódzkiego w P. z dnia 29 kwietnia 1987 r. Przed udokumentowaniem złoża na w/w działce istniało wyrobisko

piasku /k.227- pismo Marszałka Województwa (...) - Dyrektora Departamentu (...), k.229- poświadczona kserokopia mapy ewidencyjnej z dnia

24.03.1987 r., k.230- opinia o przydatności kruszywa ze złoża (...) do robót drogowych z 28.01.1987 r. sporządzona w Okręgowym Laboratorium Drogowym/.

Pozwany M. N. (2) potwierdził, że ze złoża wydobywany był i sprzedawany żwir w latach 70- tych przez jego dziadka, a piasek w latach 80- tych i 90- tych przez jego ojca S. N. i ojca powodów E. N. /k.365- zeznania M. N. (2) /.

Powodowie zaprzeczyli aby ich ojciec sprzedawał żwir na własny rachunek, natomiast nie zaprzeczali, że woził piasek i żwir do odbiorców /k.362 i 365, oraz nagranie zeznań powodów /k.374/.

Z faktur wystawionych przez ojca powodów obejmujących też cenę za usługi transportowe i cenę wyładunku/k.236-241- kopie faktur z 1989 r. i faktur bez daty/ wynika, że ojciec powodów prowadził działalność gospodarczą, a sumarycznie cena żwiru wskazanego w fakturach wynosiła 11.928.300 starych złotych /33.400+310.000+74.400+5.600.000+5.905.000/. Różnice cenowe wynikają najprawdopodobniej z galopującej inflacji poprzedzającej tzw. reformę B..

Reforma walutowa wiązała się z wymianą „starych złotych” na „nowe złote” w stosunku 10.000 starych złotych do 1 nowego złotego tak więc sprzedany żwir miałby cenę 1.192,83 nowych złotych.

Ponieważ z faktur nie wynikało skąd żwir był transportowany, a jeśli pochodził z wyrobiska na w/w działce (...), to czy i jak E. N. rozliczał się z ojcem ani zeznania stron, ani faktury nie mogły stanowić podstawy do ustalenia, że ojciec powodów otrzymał w darowiźnie od rodziców cenę sprzedanego żwiru.

Zgodnie z art. 45¹ k.c. wprowadzonego ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie Kodeksu cywilnego i innych ustaw / Dz.U. Nr.55 poz. 321/ nieruchomościami rolnymi /gruntami rolnymi/ są nieruchomości, które są, lub mogą być wykorzystywane do prowadzenia działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej nie wyłączając działalności ogrodniczej, sadowniczej i rybnej.

Działka nr (...) w dacie aktu notarialnego z 15 listopada 2000 r. nie była więc gruntem rolnym w rozumieniu tego przepisu skoro wykorzystywana była na cele nierolnicze i istniało tam wyrobisko z którego był wydobywany żwir i piasek.

Według wpisów w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości w skład której wchodziła działka (...) /k.103-105/ i działka (...) i inne działki wchodzące w skład nieruchomości zapisanej wówczas w księdze wieczystej kw. nr. (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy we W. określone były jako grunty rolne.

Wpis ten, w zakresie dotyczącym działki nr (...) nie był zgodny ze stanem rzeczywistym.

Dnia 14 marca 2003 r. pozwany M. N. (2) sprzedał część działki dawniej oznaczonej numerem 175, a mianowicie działkę nr (...) /k.375- 377- kserokopia aktu notarialnego/.

Nabywcy kupili tę działkę jako rolną i po uzyskaniu koncesji na „eksploatację kopaliny” w dniu marca 2004 r. kontynuowali eksploatację złoża /k.227- w/w pismo Marszałka Województwa (...) - Dyrektora Departamentu (...) pkt. 2 pisma/.

Z umowy z dnia 15.11.2000 r. wynika, że stanowi ona umowę darowizny i rodzice pozwanego M. N. (2) d a r u j ą mu nieruchomości stanowiące gospodarstwo rolne, ale jednocześnie powołują się na przepisy ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazując, że zaprzestają prowadzenia działalności rolniczej.

Zaprzestanie działalności rolniczej i zastosowanie w/w ustawy w szczególności jej art. 84 nie mogło skutecznie dotyczyć kopalni odkrywkowej znajdującej się na działce nr (...), bowiem na tej działce nie była prowadzona działalność wytwórcza w rolnictwie i faktu tego nie zmieniały formalne wpisy, że grunt ten stanowi grunt rolny.

Skoro przekazanie działki (...) na własność pozwanego w trybie ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie mogło być prawnie skuteczne- sąd ustalił, że działkę tę pozwany nabył na wyłączną własność jako darowiznę podlegająca zaliczeniu na schedę spadkową- odmiennie niż pozostałe grunty wykorzystywane na cele produkcji rolnej i inne składniki gospodarstwa rolnego wskazane w w/w umowie.

Wartość działki nr (...) według jej stanu z daty otwarcia spadku i cen z daty wydania opinii wynosi 556.000 zł /k.254- zeszyt zawierający opinię uzupełniającą biegłej E. W. z dnia 23.01.2013 r., k.299-300- zeznania biegłej złożone 28 sierpnia 2013 r./.

Wycena zachowała w zasadzie aktualność do daty orzekania ze względu na znikomą inflację i nieznaczne fluktuacje cen nieruchomości.

Ocenę tą sąd powziął na podstawie wiedzy uzyskanej podczas prowadzenia innych postępowań dotyczących nieruchomości na terenach wiejskich.

Wartość udziału spadkodawczyni stanowiłaby połowa tej kwoty, a mianowicie 278.000 zł.

Wartość spadku wynosi 100.000 zł, a substrat zachowku wynosi 378.000 zł

/100.000+378.000/.

Wskazana w zarzucie potrącenia kwoty 32.000 zł /k.133- pismo procesowe z dnia 5 września 2011 r., k.131- dowód wysłania odpisu pisma pełnomocnikowi powodów przesyłką poleconą/ stawka miesięczna za bezumowne współużytkowanie nieruchomości spadkowej przez powodów została określona w wysokości 2000 zł miesięcznie /po 1000 zł od każdego z powodów/.

Ponieważ została ona naliczona za 16 miesięcy sąd ustalił, że dotyczy okresu od 1 maja 2010 r. do 31 sierpnia 2011 r.

Powodowie zeznali , że wraz z matką ponosili i ponoszą wszelkie koszty związane z utrzymaniem domu z wyjątkiem podatku nieruchomości, którego nie płacą od czasu wezwania ich do wydania nieruchomości. Potwierdzili, że oni i ich matka nie płacili i nie płacą pozwanemu żadnych kwot za korzystanie z nieruchomości.

Powód zeznał, że mieszka tam z 5- miesięczną córeczką i matką tego dziecka prowadząc z nimi wspólne gospodarstwo domowe /k.362- zeznania powoda/. Podtrzymał wniosek o wypłatę zachowku w pełnej wysokości bez uwzględnienia zarzutu potrącenia.

Powódka zeznała, że mieszka w tym domu z mężem i trojgiem małoletnich dzieci /k.364- zeznania powódki/. Podtrzymała wniosek o zapłatę całości należnego jej zachowku bez uwzględnienia zarzutu potrącenia.

Ponieważ pozwany S. N. domagał się zapłaty kwoty 1000 zł „czynszu” miesięcznie za użytkowanie całej nieruchomości /k.36- wezwanie do zapłaty, k.102- twierdzenia w piśmie procesowym z 5 sierpnia 2011 r./ należna mu kwota to 16.000 zł , a pozwanemu M. N. (2) nie należy się wynagrodzenie za użytkowanie nieruchomości w sytuacji gdy nie jest i nie był jej właścicielem sąd uwzględnił zarzut potrącenia kwoty 16.000 zł przez pozwanego S. N..

Wskazana w zarzucie potrącenia kwota 16000 zł za okres 16 miesięcy jest adekwatna do rodzaju domu- typowego „bliźniaka” o średnim standardzie, położonego w N., w sytuacji gdy użytkownicy ponoszą opłaty za media, a właściciel opłaca podatek od nieruchomości /bezsporne/.

Pozwani nie udowodnili, ani nawet nie uprawdopodobnili w znacznym stopniu, aby na rzecz powodów, lub ich ojca zostały dokonane darowizny podlegające zaliczeniu na schedę spadkową.

W szczególności nie uprawdopodobnili zakupu samochodów dostawczych na rzecz ojca powodów za pieniądze pozwanego S. N..

Między zaświadczeniem prezesa (...), a oświadczeniem R. M. /oba na karcie 269 akt/ zachodzi ewidentna sprzeczność co do osoby nabywcy samochodu marki (...), a kwota 40.000 starych złotych wskazana w oświadczeniu to 4 nowe złote.

Pozwani nie uprawdopodobnili, że E. N.- ojciec powodów sprzedawał żwir, lub piasek wydobywany z wyrobiska na działce nr (...) na własny rachunek. Jest wysoce możliwe, że on i jego ojciec rozliczali koszt usług transportowych, ale na jakich zasadach to czynili nie sposób jest obecnie ustalić.

Decyzja rodziców E. N. o udzieleniu jemu i jego rodzinie domu przy ul. (...) w N. z obowiązkiem dbania o nieruchomość i ponoszenia kosztów jej użytkowania i akceptowanie tego stanu rzeczy do czasu wystawienia nieruchomości na sprzedaż nie była darowizną w rozumieniu art. 888 k.c. w związku z art. 994 k.c.

S. i J. N. wprawdzie nie pobierali opłaty za użytkowanie nieruchomości, ale nie musieli ponosić opłat związanych z jej utrzymaniem, ochroną, a także kosztów napraw.

Darowiznami podlegającymi zaliczeniu na schedę spadkową nie są też koszty stypy po pogrzebie E. N. /k.276- oświadczenie właściciela restauracji bez skonkretyzowania kosztu stypy/ i nagrobka, a także koszty przyjęcia urodzinowego powoda i opłacenie kursu prawa jazdy /k.365- zeznania pozwanego M. N. (2)/.

S. i nagrobek nie były wydatkami na rzecz powodów, ani ich matki, a przyjęcie urodzinowe i kurs prawa jazdy stanowiły prezenty okolicznościowe, a o ich rodzaju i kosztach zdecydowali pozwani z czego wynika, że były to prezenty mieszczące się w zwyczajach miejscowych .

Powodowie zaprzeczyli, aby pozwani, lub J. N. sfinansowali w całości, lub w części wesele powódki /k.361 i 363- zeznania powodów/, a pozwani nie uprawdopodobnili swych twierdzeń w tym zakresie.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie wyżej wskazanych dokumentów i akt z zawartymi w nich dokumentami z wyjątkiem wyżej opisanych i ocenionych oświadczeń dotyczących samochodu i stypy.

Strony nie kwestionowały treści dokumentów będących podstawą ustaleń, różniły się wyłącznie co do ich interpretacji.

Zeznania świadka K. N. (2) /k.92- 93/ sąd ocenił jako przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy jedynie w części potwierdzonej przez pozostały materiał dowodowy. W pozostałym zakresie zeznania świadka były chaotyczne i dotyczyły kwestii nieistotnych dla meritum sprawy.

Wnioski pozwanych o dowody z zeznań świadków: M. K., J. B. i P. K. /k.132v- wniosek o przesłuchanie na okoliczność podstaw wydziedziczenia/, B. N. /k.262v/, R. M. /k.262v i T. L. /k.274v/, M. Ł. i K. M. /k.305v- zawnioskowani na okoliczność wyceny żwirowni/ sąd oddalił /k.360- postanowienie w protokole rozprawy/, bowiem zostały one złożone po upływie terminu 14- dniowego do złożenia wszelkich wniosków dowodowych wskazanego pełnomocnikom stron na rozprawie w dniu 27 maja 2011 r. pod rygorem utraty prawa do zgłaszania wniosków dowodowych w terminie późniejszym /k.93/.

Dodatkowo sąd uznał, że gdyby J. N. podała w obecności świadków testamentu ustnego przyczynę, lub przyczyny wydziedziczenia członków rodziny i wszystkich krewnych, to świadkowie umieściliby to oświadczenie w treści protokołu z 9.12.2008 r. /k.138/.

Opinię biegłej E. W. z 25 czerwca 2012 r. /wszyta do akt jako k. 185/, a także opinię uzupełniającą z dnia 23 stycznia 2013 r. /wszyta do akt jako k. 254/, oraz zeznania biegłej /k.213- 214 i 299-300 poprzedzone wyjaśnieniami na

piśmie – k.296- 297, które biegła podtrzymała podczas zeznań na rozprawie k.299/ sąd uznał za przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ są pozbawione wewnętrznych sprzeczności, logiczne i nie kolidują z materiałem dowodowym przyjętym za podstawę ustaleń.

Zeznaniom stron: M. N. (1) /k.361- 363, K. G. /k.363- 365/, oraz M. N. (2) /k.365- 367/ ,które zostały też utrwalone na płycie CD /k.374/ sąd uwzględnił w takim zakresie w jakim nie były sprzeczne wzajemnie ze sobą i pozostałym materiałem dowodowym przyjętym za podstawę ustaleń.

Dowód z przesłuchania stron został ograniczony do przesłuchania wyżej wskazanych osób, bowiem stan zdrowia pozwanego S. N. wykluczał złożenie przez niego zeznań- nawet w miejscu jego zamieszkania

/k.361- postanowienie, k.295- zaświadczenie lekarza orzecznika KRUS/

Sąd zważył co następuje:

Ponieważ spadkodawczyni w swym testamencie nie podała żadnej podstawy wydziedziczenia powodów w szczególności żadnej podstawy wydziedziczenia wskazanej w art. 1008 k.c. należało zastosować art. 1009 k.c. i ustalić, że wydziedziczenie powodów w testamencie nie jest prawnie skuteczne.

Wydziedziczenie jest bowiem bezskuteczne jeśli jego przyczyna nie wynika z treści testamentu nawet gdyby w rzeczywistości przyczyna wydziedziczenia zachodziła /wyrok S. A. w Warszawie z 19.08.2005 r. VI ACa 302/05, (...) nr (...).

Powodowi należy się więc, zgodnie z art. 991§1 k.c. w związku z art. 931 k.c., zachówek w wysokości odpowiadającej połowie udziału spadkowego wynikającego z ustawy. Jest to 1/12 spadku /1/6x 1/2/.

Powódce należy zachówek odpowiadający 2/3 jej udziału spadkowego, bowiem w dacie otwarcia spadku była jeszcze małoletnia.

Jest to 2/18 spadku /1/6x 2/3/.

Zgodnie z art. 993 k.c. przy obliczaniu zachowku dolicza się do spadku darowizny dokonane przez spadkodawcę według stanu z daty dokonania darowizny i cen z chwili ustalania zachowku /art. 995 k.c./.

Jako darowizna podlegająca zaliczeniu na schedę spadkową nie jest uwzględniana wartość gospodarstwa rolnego przekazanego przez spadkodawcę na podstawie umowy o przekazanie gospodarstwa rolnego następcy przed uzyskaniem prawa do emerytury, a po zaprzestaniu prowadzenia tego gospodarstwa /art.84 i 88 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników /tekst jednolity Dz. U nr. 7 poz.25 z 1998 r./ .

Spadkodawczyni i pozwany S. N. ewidentnie nie mieli rozeznania w niuansach przepisów prawnych i użycie przez notariusza w tytule umowy słowa „darowizna” /k.105/., a w treści umowy słowa „darują” nie może zmienić oceny, że ich celem i intencją było przekazanie gospodarstwa synowi na podstawie przepisów w/w ustawy z 20 grudnia 1990 r.

Uchwała S. N. z 19.02.1991 r. /OSNC 1991/8-9/103/ dotyczy wprawdzie oceny stanu prawnego według treści ustawy z 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin /Dz. U. Nr 32. poz. 140/, ale zachowała aktualność i sąd wziął ją pod uwagę przy ocenie stanu faktycznego stosując też art. 65 k.c.

Po obliczeniu kwot zachowków stron zgodnie z wartością substratu zachowku

każdemu z pozwanych przypadająby kwota 63.000 /378.000x 1/6/, powodowi kwota 31.500 zł /378.000x 1/12/, a powódce kwota 42.000 zł /378.000x 2/18/,

Zgodnie z art. 999 k.c. jeżeli spadkobierca obowiązany do zapłaty zachowku jest sam uprawniony do zachowku, jego odpowiedzialność ogranicza się tylko do wysokości nadwyżki ograniczającej jego własny zachówek.

Od kwoty 100.000 zł stanowiącej równowartość spadku przejętego przez pozwanego S. N. po J. N. należy więc odjąć kwotę potencjalnie przysługującego mu zachowku $/100.000 - 63.000 = 42.000/$.

Różnica w wysokości 42.000 zł stanowi granicę kwotową obciążających go roszczeń o zachowki.

Na rzecz każdego z powodów przypadłaby kwota 21.000 zł z tytułu zachowku od spadkobiercy testamentowego.

W tej sytuacji roszczenia o zapłatę reszty zachowków obciążają obdarowanego

zachowek na podstawie art. 1000 k.c.

Jest to kwota 10.500 zł na rzecz powoda $/31.500 - 21.000/$, i kwota 21.000 zł na rzecz powódki $/42.000 - 21.000/$.

Suma tych dopłat nie przekracza wysokości zachowku potencjalnie należnemu pozwanemu M. N. (2) $/art. 1000§2 k.c./$.

Od kwot należnych powodom od S. N. należało odjąć po 8000 zł z tytułu uwzględnienia, w części, zarzutu potrącenia.

Zarzut ten, w części dotyczącej pozwanego S. N. spełnia kryteria wskazane w art. 498 k.c. wobec czego sąd zastosował art 499 k.c. i dokonał stosownych potrąceń.

Pozwany S. N. powinien więc zapłacić każdemu z powodów kwotę 13.000 zł.

Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania art. 5 k.c. w sytuacji, gdy pozwany dysponuje znacznymi oszczędnościami $/k. 36- oświadczenie pozwanego/$, a ze względu na treść umowy o przekazaniu gospodarstwa rolnego, ponosi ograniczone wydatki na utrzymanie.

Art. 1000 k.c. stanowi, między innymi, że jeśli uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od spadkobiercy, to może żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku.

Od pozwanego M. N. (2) zasądzono więc kwotę 10.500 zł na rzecz powoda $/31.500 - 21.000/$, oraz kwotę 21.000 zł na rzecz powódki.

Ponieważ naliczenie konkretnych kwot zachowków stało się możliwe po rozpoznaniu wszelkich roszczeń i zarzutów stron po przeprowadzeniu całego postępowania sąd, stosując art. 481§ 1 i 2 k.c. w związku z art. 476 k.c. orzekł o odsetkach za opóźnienie od dnia następnego po dacie wyrokowania.

Koszty sądowe obejmują opłatę w kwocie 8487,50 zł $/169.750 \times 0,05/$, oraz koszty związane z opiniami biegłej w łącznej kwocie 7455,87 zł $/k.206- 4992,15 zł, k.211- 386,54 zł, k.302- 1685,87 zł, k.312- 391,31 zł-$ postanowienia o przyznaniu wynagrodzeń za opinię główną, opinię uzupełniającą i dwukrotny udział w rozprawach z wydatkami na dojazd/. Łącznie jest to 15.943,37 zł, a w zaokrągleniu 15.943 zł.

Ponieważ powodowie żądali kwoty 169.750 zł, a zasądzono na ich rzecz łącznie 57.500 zł $/23.500 + 34.000/$ należało przyjąć, że wygrali sprawę w 34/100, a przegrali ją w 66/100.

W takich proporcjach sąd obciążył powodów i pozwanych kosztami sądowymi i kosztami pozasądowymi.

Powodowie byli w całości zwolnieni od opłaty od pozwu $/k.69-$ postanowienie z 2.03.2011 r. i postanowienie z 7.03.2011 r. w nie ponumerowanych aktach

(...)uiszcili zaliczki na poczet opinii biegłej w kwotach po 1000 zł $/k.168 i 169/$.

Powinni zostać obciążeni 66% kosztów sądowych, czyli kwotą 10.522 zł.

Ponieważ proporcje uwzględnionych i dochodzonych roszczeń są podobne

/powódka 35%, a powód 32% sąd obciążył ich po połowie kwotą 10.522 zł,

a po potrąceniu wpłaconych zaliczek nakazał ściągnąć od każdego z nich kwotę 4261 zł z zasądzonego roszczenia (...)-1000/.

Pozwani powinni ponieść koszty sądowe w kwocie odpowiadającej 34%.

Jest to kwota 5421 zł, a każdy pozwany powinien zapłacić na rzecz Skarbu Państwa /Sądu Okręgowego w P./ kwotę 2710.50 zł.

Każdy z pełnomocników reprezentował dwie osoby wobec czego, z doliczeniem opłat skarbowych za pełnomocnictwa, koszty zastępstw procesowych wynoszą łącznie 14.468 zł (...).

66% tej kwoty to 9549 zł, a 34% tej kwoty, to 4919 zł.

Powodowie powinni zapłacić pozwany różnicę między kwotą 7234 zł stanowiącą wynagrodzenie pełnomocnika pozwanych według minimalnych stawek wskazanych w §6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie /Dz. U. Nr. 163 poz.1348/, a kwotą 4919 zł /34% kosztów zastępstw procesowych/ obciążającą pozwanych.

Jest to kwota 2315 zł, czyli po 1157,50 zł od każdego z powodów.

Każdy z powodów powinien zapłacić każdemu z pozwanych po 578,75 zł, w zaokrągleniu 579 zł.

Podstawą prawną orzeczenia o kosztach postępowania jest art. 100 k.p.c.

/-/ E. H.